

Informatienota voor de raad

Datum 17 januari 2022

Onderwerp	Zwolse inzet voor dak- en thuisloze mensen
Versienummer	V1.0

Portefeuillehouder Dorrit de Jong

Informant W. Jonker
Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling
Telefoon 06 50167085
Email W.Jonker@zwolle.nl
Bijlagen

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

1. de Zwolse inzet voor dak- en thuisloze mensen, zoals enige tijd geleden toegezegd.

Datum 17 januari 2022

Inleiding

Enige tijd geleden is de toezegging gedaan, de gemeenteraad te informeren over de Zwolse inzet voor dak- en thuislozen. Met deze nota wordt tegemoet gekomen aan die toezegging. De opvang van dak- en thuisloze mensen wordt in Zwolle regionaal georganiseerd. Zwolle is voor de regio IJssel-Vecht de centrumgemeente. Dit betekent dat we zaken regelen om de opvang voor de hele regio mogelijk te maken. Daarnaast is Zwolle één van de gemeenten die onderdeel uitmaken van de regio IJssel-Vecht. Naast de centrum gemeentelijke taken wordt er door gemeente Zwolle zelf dus ook van alles gedaan voor haar dak- en thuisloze inwoners. In deze informatienota wordt gepresenteerd wat de gemeente Zwolle voor haar eigen inwoners doet en wordt ook stilgestaan bij een aantal regionale ontwikkelingen die in Zwolle erg zichtbaar zijn. De notitie start met een aantal algemene onderwerpen.

Kernboodschap

De Zwolse inzet voor dak- en thuisloze mensen richt zich op verschillende onderdelen. De ondersteuning van dak- en thuisloze mensen is een regionale aangelegenheid en in Zwolle wordt van alles gedaan voor deze doelgroep. Deze inzet komt in deze informatienota aan bod. Hiermee wordt een overzicht geboden over de Zwolse inzet voor dak- en thuisloze mensen en voldaan aan de toezegging die gedaan is aan de gemeenteraad.

Toelichting

1. Algemeen

1.1 Wie komen er in de opvang

De doelgroepen die opgevangen worden zijn mensen met:

- Licht verstandelijke beperking
- Psychische aandoening
- Verslaving
- Somatische klachten
- Geen netwerk
- Economisch dakloos
- Combinatie van bovenstaande (multi problemen)

Hierbij is er onderscheid tussen langdurige en kortdurende dakloosheid. Bij de langdurig daklozen kan sinds 2021 voor sommige cliënten een WLZ indicatie gegeven worden. Daarnaast is het verloop in de doelgroep dak- en thuislozen hoog. Sommige mensen maken een paar nachten gebruik van de opvang en vertrekken dan weer zonder opgave van reden. Anderen hebben in een andere regio een betere kans op herstel (landelijke toegankelijkheid) en gaan na een paar dagen naar een andere regio. Weer anderen wachten op een plek voor behandeling of op een woning. Het aantal mensen wat in de opvang verblijft verschilt per nacht en per seizoen.

1.2 Visie maatschappelijke opvang regio IJssel-Vecht 2032

In de regio IJssel-Vecht wordt de volgende visie gehanteerd voor de maatschappelijke opvang:

Ook hier (red. net als bij Beschermd Wonen) blijft onze ambitie: zo lang mogelijk zelfstandig en zo snel mogelijk weer zelfstandig. Dit betekent dat dakloosheid zoveel mogelijk wordt voorkomen en zo snel mogelijk wordt opgelost. We zien een Herberg voor ons, waarin cliënten maximaal 8 weken bed, bad

Datum 17 januari 2022

en brood krijgen, waarvoor een ID, uitkering en zorgverzekering worden geregeld en intussen een ondersteuningsplan wordt gemaakt voor de zorgaanbieder die de begeleiding gaat bieden.

Daarna gaat de cliënt, indien mogelijk, terug naar zijn gemeente van herkomst. En hier wordt dan huisvesting (zo nodig via een woning op naam van een zorgaanbieder) en begeleiding geboden op basis van het ondersteuningsplan.

Alle afzonderlijke gemeenten beschikken over verschillende ondersteuningsvormen waarbij makkelijk op- en afgeschaald kan worden zodat enerzijds voorkomen wordt dat cliënten dakloos worden en anderzijds cliënten met kleine stapjes weer zelfstandig leren wonen.

Een vergelijkbaar aanbod is er ook voor gezinnen en jongeren. Het gezamenlijke aanbod voor maatschappelijke opvang beperkt zich dus tot crisisopvang. De rol van de Centrale Toegang beperkt zich ook hier toe. Er is een grotere rol van de lokale toegang. De CT is tevens aanmeldpunt in het kader van landelijke toegankelijkheid. Evt. kunnen groepsvoorzieningen op naam van de aanbieder ook tot het regionale aanbod behoren.

1.3 Verschuiving van regionaal naar lokaal

Binnen de regio IJssel-Vecht wordt samengewerkt tussen de gemeenten Dalfsen, Ommen, Hardenberg, Kampen, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Staphorst en Zwolle. Dit wordt sinds 2015 formeel vormgegeven door middel van een convenant. Ook is er in de regio IJssel-Vecht een goede samenwerking met de zorgaanbieders maatschappelijke opvang. De ontwikkelingen op het gebied van de maatschappelijk opvang worden in een werkgroep opgepakt en uitgewerkt. In deze werkgroep zijn zorgaanbieders betrokken, maar ook de Centrale Toegang van de GGD, de woningbouwcorporaties (wbc's) uit de regio en een ervaringsdeskundige.

De decentralisatie voor beschermd wonen wordt per 2023 doorgevoerd. Deze decentralisatie wordt waarschijnlijk per 2027 geëvalueerd. Naar aanleiding van deze evaluatie wordt gekeken of ook de maatschappelijke opvang doorgedecentraliseerd wordt. Maatschappelijke opvang is vanaf de invoering van de Wmo2015 een verantwoordelijkheid van de gemeenten. De centrumgemeente ontvangt de financiële middelen. Landelijk blijkt in de praktijk van alle dag dat centrumgemeenten veelal de regie voeren en afzonderlijke gemeenten volgend zijn. Met de mogelijke doordecentralisatie komt hier verandering in. Bij een doordecentralisatie zal het Rijk de financiële middelen naar de afzonderlijke gemeenten overhevelen. Dit is vanuit de gedachte dat gemeenten voorzieningen nabij en aansluitend op de leefwereld en het netwerk van inwoners kunnen organiseren. Lokale inbedding is dus belangrijk. Tegelijkertijd is regionale samenwerking nodig om gekwalificeerde voorzieningen te behouden en te zorgen voor voldoende spreiding van een specifiek zorgaanbod.

2. Zwolse inzet

2.1 Briefadressen en uitzonderingen op de kostendelersnorm

Voor een aantal mensen die dak- of thuisloos zijn geraakt, geldt dat ze geen vast adres meer hebben waar ze verblijven. Dit zorgt voor problemen, want een inwoner is dan niet meer te bereiken voor instanties. Mensen kunnen bijvoorbeeld geen uitkering, verzekering of toeslagen aanvragen. Ook is het vinden van werk zonder vast adres erg lastig. Dit zorgt er voor dat de problemen van deze mensen alleen maar groter worden. Hierom is het in Zwolle mogelijk om een briefadres te krijgen, zodat er aan verbetering van de situatie gewerkt kan worden. In Zwolle krijgen mensen na vier nachten in de opvang een briefadres. Daarnaast is er regelmatig overleg tussen de afdelingen Inwonerszaken, Inkomensondersteuning, het Sociaal Wijkteam en de Centrale Toegang van de GGD wanneer er mensen tussen wal en schip dreigen te vallen door het ontbreken van een vast adres. Dit overleg vindt

Datum 17 januari 2022

plaats om maatwerk te kunnen bieden met betrekking tot het afgeven van een briefadres. Dit overleg wordt ook gebruikt om in sommige gevallen een uitzondering te maken op de kostendelersnorm. De kostendelersnorm is een generieke maatregel die in individuele gevallen onevenredig zwaar drukt op de beschikbare financiële middelen. In schrijnende gevallen wordt er een uitzondering gemaakt op de kostendelersnorm.

Voor het afgeven van een briefadres geldt dat dit landelijk verplicht gesteld wordt vanaf 1 januari 2022. Voor de kostendelersnorm geldt dat in het regeerakkoord opgenomen is dat hier wijzigingen in plaats gaan vinden voor jongeren tot 27 jaar.

2.2 Zwerfjongeren

In de afgelopen jaren is er in de regio IJssel-Vecht - in samenwerking met of vanuit het regionale verband- stevig ingezet op het voorkomen dat jongeren dak/thuisloos worden of blijven. Belangrijke uitgangspunten voor de aanpak van de problematiek van dakloze jongeren is een integrale aanpak, vanuit het perspectief en belang van de jongere. Het gaat hierbij om het versterken van hun eigen kracht en netwerk, om participatie, om talentontwikkeling en om aansluiting bij het normale leven.

Recentelijk heeft het bureau Buitengewone Zaken een onderzoek gedaan naar preventie van dakloosheid bij jongeren. Een van de onderwerpen die op tafel kwam was dat jongeren vaak al een tijd in de problemen zitten voordat ze de juiste hulp krijgen. Een probleem was daarbij de (on)bekendheid van mogelijkheden voor hulpverlening en opvang onder jongeren.

Het advies is om met jongeren in gesprek te gaan en hen mee te laten denken over hoe we dit probleem kunnen aanpakken. Recentelijk is er daarom gesproken met een aantal jongeren die in Zwolle dakloos zijn geweest. Het doel hiervan is om tot een plan te komen waarin de drempels die jongeren ervaren om hulp te zoeken verlaagd worden.

2.3 Housing First Jongeren

In de loop van 2021 is Housing First Jongeren in de gemeente Zwolle opgestart. De eerste jongeren zijn gehuisvest volgens deze methode. Housing First Jongeren gaat uit van het recht op huisvesting voor ieder mens. Volwassen worden is een precaire fase in een mensenleven. Het gaat met vallen en opstaan. Voor jongeren zonder vangnet en veilige plek, is dit extra moeilijk. Daarom begint de ondersteuning met een eigen woonruimte. Een eigen woonruimte biedt veiligheid, rust en autonomie: de ingrediënten voor een succesvolle transitie naar het volwassen bestaan.

Traditionele ondersteuning ziet huisvesting vaak als einddoel. De aanpak van Housing First Jongeren, waarbij mensen onvoorwaardelijk toegang krijgen tot huisvesting, geeft mensen de kans om een leven op te bouwen zoals zij dat willen. De ondersteuning kenmerkt zich door een relationele aanpak. De hulpverleners zijn een positieve en steunende factor in iemands leven. Ze blijven onvoorwaardelijk klaarstaan voor de jongeren.

2.4 Zwolle Actief

Zwolle Actief is een samenwerkingsverband van zes verschillende zorgaanbieders in Zwolle en de regio (hoofdaannemer is Limor, daarnaast het Leger des Heils, Tactus, RIBW GO, Dimence en Traverse Welzijn de deelnemende partijen). Het doel van Zwolle Actief is voor iedere dak- en thuisloze een springplank te organiseren naar een volwaardige plaats in de samenleving. Het uitgangspunt van de aanpak is maatwerk. Iedere dakloze deelnemer krijgt persoonlijke coaching. De coaches werken vanuit de presentiebenadering en maken samen met de deelnemers een traject op maat voor een

Datum 17 januari 2022

daginvulling die bij hen past. Zwolle Actief maakt hierbij gebruik van bestaande werk- of activeringsplekken en betreft ondernemers in de stad. Zwolle Actief is geëvalueerd door het Verwey-Jonker instituut en blijkt een positieve bijdrage te leveren aan de deelnemers en de regio. De aanpak is uniek en wordt aanbevolen voor andere kwetsbare groepen.

2.5 Woonplekken

Er wordt in de gemeente Zwolle vol ingezet op het creëren van extra woonplekken voor onder andere dak- en thuisloze mensen. Voorbeelden hiervan zijn het Talentenplein, De Wooncoach en het wooncollectief aan de Geert Grotestraat. Ook voor de toekomst zijn er projecten gepland, zoals de woonunits op de kavel naast de Herberg en flexwonen.

2.6 Verbouwing de Herberg

De Herberg wordt verbouwd. Deze verbouwing houdt in het kort in dat er overgestapt wordt van nachtopvang op slaapzalen naar 24-uurs opvang in éénpersoonsskamers. De verbouwing zal in het voorjaar van 2022 starten en afgerond zijn voor de winter van 2022.

In éénpersoonsskamers kunnen mensen tot rust komen. Dit past bij het idee dat de opvang plek biedt aan stabilisatie en dat mensen na de opvang weer zelfstandig gaan wonen. Het verblijf op een slaapzaal werkt voor veel mensen destabiliserend, waardoor de zorgvraag na verloop van tijd vanzelf toeneemt. Daarnaast geeft het hebben van een eigen plek mensen een gevoel van veiligheid. Dit is van belang voor de kwetsbare doelgroep die in de Herberg verblijft. Voorbeeld hiervan zijn mensen uit de LHBTI doelgroep die zich, in een slaapzaal waar het recht van de sterkste heerst, niet altijd veilig voelen.

Als mensen zo snel mogelijk weer zelfstandig moeten wonen, moeten ze in de opvang kunnen stabiliseren. Hier past 24-uurs opvang bij. Dit biedt cliënten de mogelijkheid om tot rust te komen. Als mensen geen vaste plek meer hebben, staan ze in de overlevingsstand. Ook biedt 24-uurs opvang de mogelijkheid om begeleiding binnen een rustige omgeving plaats te laten vinden in plaats van op straat. Daarnaast is de verwachting dat de overlast op straat door de 24-uurs opvang minder wordt, omdat mensen een eigen plek hebben om naar toe te gaan. Het is niet de bedoeling dat cliënten de hele dag op hun kamer zitten. Hiervoor kunnen huisregels opgesteld worden. Landelijk zijn hier voorbeelden van, bijvoorbeeld dat iedereen minimaal 20 uur per week een daginvulling moet hebben.

Na de verbouwing komt de Herberg er als volgt uit te zien:

In de Herberg verblijven mensen met name in éénpersoonsskamers. Deze wordt (voor rechthebbenden*) ingezet voor de eerste 8 weken. In deze periode wordt de problematiek in kaart gebracht en eventueel een indicatie gesteld. Na deze periode stromen mensen uit om zelfstandig te wonen (met ambulante ondersteuning) of naar andere vormen van zorg. In sommige gevallen is er een wachttijd voor een vervolgplek en duurt het verblijf langer dan 8 weken.

In de Herberg verblijven daarmee mensen waarvoor een indicatie gesteld wordt en mensen die wachten op een vervolgplaats. Naast de centrale opvang zijn er aparte opvangplekken voor gezinnen en jongeren. Daarbij komen er andere mogelijkheden voor maatwerkopvang. Maatwerkopvang is er voor doelgroepen die nu in de Herberg verblijven, maar die elders beter aan hun herstel kunnen werken. De Herberg biedt 24-uurs opvang in plaats van alleen nachtopvang, zoals in de huidige situatie het geval is. De opvang wordt daarmee een plek waar mensen kunnen stabiliseren. Mensen ervaren hierdoor meer rust, privacy en veiligheid in de opvang en meer ruimte om te werken aan herstel. Dit past bij de gedachte uit de visie om mensen zo snel mogelijk weer zelfstandig te laten wonen.

Datum 17 januari 2022

In de Herberg blijven een aantal beschermd wonen plekken, zoals nu ook het geval is. Deze plekken worden onder andere gebruikt door mensen die moeilijk in de zorg te krijgen of te houden zijn. Doordat het beschermd wonen in hetzelfde gebouw plaatsvindt, is de stap voor de cliënt van de opvang naar het beschermd wonen heel laag. Er worden ongeveer 40 éénpersoonkamers gerealiseerd en 20 plekken op meerpersoonkamers van 4 á 5 mensen. De meerpersoonkamers zijn bedoeld voor niet-rechthebbenden op opvang of volgens de landelijke toegankelijkheidsregels geen recht op opvang hebben in onze regio. Deze mensen laten we niet op straat slapen, maar vangen we een paar nachten op totdat er een warme overdracht gedaan is naar een andere regio of naar een alternatieve verblijfsplaats. De éénpersoonkamers zijn sober maar doeltreffend.

*Rechthebbende: het recht op opvang geldt alleen voor ingezetenen van Nederland (artikel 1.2.1 Wmo). Dat ben je als je je inschrijft in het bevolkingsregister personen (BRP). Mensen zonder vast woon- of verblijfsplaats kunnen bij de gemeente een briefadres aanvragen.

3. Overige projecten

In de nabije toekomst staan er in elk geval twee concrete zaken op de planning:

1. *Onder de Pannen*

Onder de Pannen is een initiatief dat langdurige dakloosheid, met alle problemen van dien, voorkomt. Door mensen tijdelijke huisvesting te bieden (1 jaar) bij een stadsgenoot, krijgen zij de kans om in rust en met ondersteuning op zoek te gaan naar een eigen plek. Een uniek project, want er is mogelijk gemaakt dat iedereen die een kamer overheeft zich aan kan melden als verhuurder. Dit project zou al in 2021 starten, maar omdat het franchise model nog niet gereed was bij de bedenkers van Onder de Pannen, heeft dit wat vertraging opgelopen en zal dit in 2022 gestart worden.

2. *Aangepaste regels voor economisch dakloze mensen*

Met de woningbouwcorporaties in de gemeente Zwolle is gesproken over economisch dakloze mensen. Dit zijn mensen zonder actieve hulpvraag die dakloos raken. Je kunt denken aan mensen die scheiden waardoor dakloosheid ontstaat. Voor deze mensen is het onwenselijk dat ze in een zorg setting terecht komen, zoals de opvang. Ze hebben immers geen zorgvraag. Er wordt verkend welke mogelijkheden er zijn om deze mensen op een andere manier te helpen.

Consequenties

Geen.

Financiën

Geen.

Communicatie

nvt.

Vervolg

In regionaal verband zal er in de komende jaren gewerkt worden aan de uitvoering van de visie, zoals die geschetst is voor 2032. Wat dit precies betekent voor de gemeente Zwolle wordt verder uitgewerkt.

Openbaarheid

Deze informatienota is openbaar.

Datum 17 januari 2022

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

voorzitter, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer